

HEMELWATERPLAN BOORTMEERBEEK

Verlag: Expertensessie Droogte & Deelgebied Leibek

DATUM:

22/01/2021

DEELNEMERS:

Gemeente: Annick Dekeyser (Schepen Openbare Werken) en Dirk Van Den Bosch (Diensthoofd Omgeving)

Provincie Vlaams-Brabant: Joni Schwaenen (Dienst Waterlopen, bekkeningenieur Dijlebekken) en Els Defillet (Dienst Waterlopen)

Fluvius: Steven Ferson, Ivo Verlaeckt en Evert Baetens

LOCATIE:

Online vergadering
(Teams)

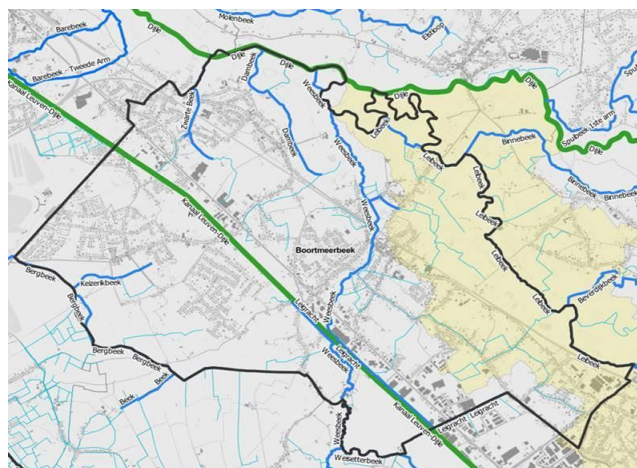
VERSLAGGEVER:

Evert Baetens

In bijlage is de powerpointpresentatie terug te vinden die werd gebruikt als ondersteuning van deze expertensessie.

1. Situering sessie in traject Hemelwaterplan

Deze expertensessie kadert binnen het proces van de opmaak van het hemelwaterplan van de gemeente Boortmeerbeek. Tijdens deze sessie werd naast het thema droogte ook het stroomgebied van de Leibek (B2096) behandeld. In deze deelzone bevinden zich naast de omgeving van de Wespelaarsebaan & Rijmenamsebaan vooral agrarische en natuurgebieden.

2. Droogte

Ter inleiding worden verschillende soorten droogte (meteorologisch, landbouwkundig en hydrologisch) kort overlopen (zie ook bijgevoegde presentatie). Elk heeft zijn eigen oorzaken, gevolgen en oplossingen.

De gemeente bevestigt dat de **impact van droogte** de laatste jaren ook meer zichtbaar wordt, als voorbeeld wordt de verschuiving van grassoorten in weilanden aangehaald. Er zijn ook meldingen van ondiepe handpompjes (6m diep) die de laatste drie jaar zo goed als niet meer werken in de zomer, zelfs in omgevingen waarvan er bekend is dat de grondwatertafel vaak hoog staat, zoals de wijk Lievekensbossen. Formeel gemelde knelpunten zijn zeer beperkt, zo worden er in het klimaatactieplan enkel drie locaties in verkavelingen opgesomd waar het gras moeite had met groeien. Ook op het openbare domein heeft de gemeente zo goed als geen aanplantingen moeten besproeien. Enkel de “gehuurde” bloemenbakken zijn eens besproeid geweest, aangezien de verhuurder contractueel verplicht is deze in stand te houden. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat de gemeente een aantal jaren geleden de normaal gebruikte plantensoorten in aanplantingen vervangen heeft door voornamelijk kruiden en houtgewassen die meer droogteresistent en onderhoudsvriendelijk zijn.

Bij de verdere beleidsvertaling dient er een onderscheid te worden gemaakt tussen proactief beleid (sensibilisering en subsidiëring) en passief/reactief beleid (wetgeving, verordeningen en handhaving). Voor dit tweede luik is men op Vlaams niveau op dit moment bezig met een reactief afwegingskader omtrent waterschaarste en droogte. Het hemelwaterplan zal daarom hier minder op in gaan.

Daarna werd er themagewijs bekeken hoe maatregelen in het kader van de Ladder van Lansink en initiatieven van de recente Blue Deal een impact op droogte kunnen hebben. De focus werd hier bij gelegd op maatregelen die voor de lokale stakeholders en de gemeente Boortmeerbeek het meest opportuun leken.

2.1. Afstroming vermijden (slides 14-19)

Ontharden

Openbaar domein:

De gemeente en lokale stakeholders engageren zich nu reeds om de verharding te beperken bij nieuwe projecten, al blijkt dit niet altijd evident te zijn. Fluvius geeft bijvoorbeeld aan dat bij alle rioleringsprojecten en dan vooral bij herinrichtingsprojecten er het initiële engagement is om te gaan ontharden, maar dat men vaak uiteindelijk eindigt met meer verharding, omwille van verschillende redenen. Bij het rioleringsproject Lievekensbossen gaat men echter toch de breedte van de rijbaan versmallen van 6 naar 5 m.

Els Defillet van de Dienst Waterlopen van de Provincie Vlaams-Brabant vermeldt ook nog een beleidsplan van een gemeente in West-Vlaanderen waarin voor de buitengebieden zones werden afgebakend waar voornamelijk lokaal verkeer komt en waar er dan slechts een verhard voetpad langs één kant van de weg voorzien wordt. Bewoners krijgen ook slechts een beperkte oppervlakte die ze in de voortuin mogen aanleggen in waterdoorlatende verharding. Daarnaast wordt er bij een herinrichting van het openbaar domein ook participatief met de bewoners bekeken waar er bijkomende verharding verwijderd en vergroend kan worden.

Mobiliteit is een belangrijk onderdeel hier bij en de gemeente Boortmeerbeek laat ook weten dat er sinds een jaar een verkeersleefbaarheidsplan is goedgekeurd. Hier binnen worden er ook sterk ingezet

op een **sterke fietsinfrastructuur**, wat de aanleg van nieuwe fietspaden of het verbreden van bestaande inhoud. Er wordt hier binnen dus niet meteen gefocust op ontharden, dit wil de gemeente voornamelijk doen door op wijkniveau te gaan kijken hoe ruimte nuttiger besteed kan worden.

Hier bij moet ook vermeld worden dat Vlaanderen **normen** oplegt **voor gesubsidieerde fietspaden**, welke breder zijn dan diegene die in het verleden werden aangelegd. Breder fietspaden vragen echter meer verharding en bijhorende buffering. Meestal worden deze fietspaden ook aangelegd langs de grotere verbindingswegen die dichter bebouwd zijn en die vaak ook al berioleerd zijn. Om conform met de geldende regelgeving te zijn moet men met andere woorden het volledige rioleringsstelsel al gaan aanpassen, aangezien er niet gebufferd kan worden op een gemengd stelsel. Daarenboven sluiten die normen voor fietspaden waterdoorlatende verharding ook uit en eindigt je met asfalt. De gemeente heeft wel weet van initiatieven die ANB hebben opgezet in hun gebieden met onverharde fietspaden in fijnere materialen. Voor het trage wegenplan dat nu in opmaak is zou de gemeente dit soort van materialen of andere methoden (tractorspoor) wel verkiezen. Die projecten hebben echter vaak ook een andere insteek dan bij de (her)aanleg van fietspaden, aangezien hier riolering vaak mee moet worden bekeken. Er wordt dan ook voorgesteld om **in functie van de voorziene/verwachte snelheden van de verschillende soorten weggebruikers** (enkel speedpedelecs en fietsers of eerder een gemengd gebruik met ook tragere vormen van verplaatsingen) het **materiaal voor de ondergrond** te gaan bepalen. Voor het bovenfunctioneel fietsroutenetwerk van de provincie, het toeristennetwerk en enkele belangrijke verbindingswegen (bijvoorbeeld naar scholen) in de gemeente lijkt asfalt meer aangewezen, maar voor de tragere verbindingen wilt de gemeente wel graag kijken naar meer waterdoorlaatbare materialen. In dorpskernen wil je misschien liever ook bepaalde snelheden gaan limiteren en dan kunnen waterdoorlaatbare materialen hier zelfs ook een rol in spelen. De gebiedsingenieur van Fluvius, Steven Ferson, wilt bij dit onderwerp nog toevoegen dat men **bij de ontharde zones dan ook duidelijk de functie verkeer dient weg te halen** en men er bloemenweides of groenzones van dient te maken. Zo kunnen ontharde stroken niet meer gebruikt worden als berm om te parkeren of voor te ontwijken, aangezien de bodemstructuur snel zal degraderen (lees: modder overal) en er nog maar weinig hemelwater zal kunnen infiltreren. Parkings met grasdallen blijken bijvoorbeeld in deze omgeving (lager gelegen gemeentes langs de Dijle) in de praktijk ook te snel dicht te slibben. De gemeente vult hier nog bij aan dat **bij zulke inrichtingsprojecten** het ook interessant kan zijn om er een **belevingswaarde** aan toe te voegen. Als voorbeeld wordt het voorzien van schaduwplekken aangehaald.

Privédomein:

Naast de inrichting van het openbare domein haalt de gemeente ook aan dat **ruimtelijke ordening** ook een heel belangrijke rol te spelen zal hebben. Verordeningen, adviesverlening, handhaving, ... en dergelijke zijn hier dan ook van groot belang.

Voor particuliere woningen is er een provinciaal kader dat verschillende voorwaarden oplegt voor verhardingen, ze dienen waterdoorlatend te zijn en er zijn onder andere ook beperkingen qua totale oppervlakte. In de praktijk is **handhaving echter moeilijk**. De provincie zou geen mogelijkheden hier voor hebben en alhoewel het ook in de bouwvergunningen staat is dit ook niet iets wat de gemeente actief handhaaft. Bij grotere projecten legt de gemeente wel bijkomende voorwaarden (vb.: inperken van de breedte van de rijvakken) op, Schippersbos is hier een voorbeeld van.

De gemeente Boortmeerbeek heeft ook een **omgevingsanalyse** laten opmaken van de stedenbouwkundige toestand van de gemeente. Deze analyse gaf aan dat aangezien er in de voorbije jaren heel wat verkavelingen zijn bijgekomen, er **in de toekomst niet meteen grote verkavelingen**

zullen bijkomen. Dit is enkel het geval natuurlijk wanneer er geen grote RUP's of bestemmingswijzigingen worden doorgevoerd. Een andere conclusie van deze omgevingsanalyse was het advies om binnen de **drie kernen van de gemeente meer te gaan verdichten.** Dit zou dan bijvoorbeeld gaan over het toelaten van een extra bouwlaag in het centrum en het gemakkelijker toelaten van kangoeroewoningen, met als **doelstelling om het ruimtebeslag in de buitengebieden een halt toe te roepen.** Binnen de bouwshift zijn er dus wel nog niet meteen RUPs opgemaakt om bestemmingswisselingen door te voeren.

Het initiatief van een andere gemeente, die het afbreken van **zonevreemde woningen** subsidieerde aangezien het recht op bouwen dan definitief vervalt, werd ook vermeld in de vergadering. De gemeente geeft aan dat dit recht inderdaad enkel vervalt als de eigenaar de woning zelf afbreekt of als de woning door bijvoorbeeld brand wordt verwoest. Deze woning kunnen echter nog wel gerenoveerd worden en men kan zelfs een uitbreiding tot 1000m³ aan woonvolume bijcreëren.

De gemeente heeft reeds nagedacht over een mogelijk **subsidiebeleid voor het ontharden** van verharde stroken, maar daar bestaat dan de moeilijkheid dat je het weghalen van onvergonde verhardingen niet wilt gaan subsidiëren.

Op het **sensibiliseren** van burgers, bijvoorbeeld aangelanden van een waterloop, zou de gemeente bijkomend willen inzetten. Er wordt bevestigd dat de provincie over interessant sensibiliseringsmateriaal (voorbeeldprojecten, folders, ...) beschikt, maar dat de niet zo omvangrijke dienst Omgeving van de gemeente dit nog onvoldoende heeft kunnen verspreiden.

Als kanttkening hier omtrent wordt er in de vergadering nog aangehaald dat adviezen rond water en stedenbouw ook niet altijd tot de nieuwe eigenaars geraken, bijvoorbeeld in het geval van grote verkavelingsprojecten of omwille van het feit dat die adviezen eerder ergens achteraan in de vergunning worden opgenomen.

2.2. Infiltreren (slides 23-25)

Infiltreren in Boortmeerbeek is **niet vanzelfsprekend omwille van de hoge grondwatertafels en slecht infiltrerende bodems.** Infiltratiesystemen zijn voor frequentere motregens wel interessant, aangezien ze op jaarbasis wel significante volumes aan hemelwater kunnen laten infiltreren naar het grondwater. Voor piekbuien op te vangen zullen buffers met vertraagde doorvoer en overstortmogelijkheid cruciaal blijven.

De **open ruimte**, natuur- en landbouwgebieden, is in ieder geval een belangrijke infiltratiezone. Het inzetten op deze maximaal te **vrijwaren**, waar in de vorige paragraaf ook al over werd gesproken, is ook van groot belang voor het infiltratieverhaal.

De gemeente bevestigt ook dat de **infiltratiecapaciteit sterk afhankelijk is van de exacte locatie** en dat het ook wel mogelijk is om die minder doorlaatbare leemlaag te doorbreken, zodat er dieper in meer zanderige grondlagen kan geïnfiltreerd worden. In de stationsomgeving is er in de diepte een infiltratievoorziening (krattensysteem) uitgevoerd. Daar zat die leemlaag tot een 30 cm diep, maar op andere locaties gaat die tot anderhalve meter of zelfs 4 tot 5m. Rechtstreeks infiltratie tot zulke dieptes is echter niet toegelaten, dus die mogelijkheid bestaat enkel wanneer de leemlaag niet te dik is.

2.3. Buffering (slides 26 & 28)

Waterlopen- en grachtenbeheer

In het kader van het optimaal inzetten van de buffercapaciteit van de bestaande waterlopen en het ophouden van water aan de bron zodat het lokaal kan infiltreren doet de provincie reeds een **gedifferentieerd beheer** van haar waterlopen. Dit is ook al aan bod gekomen in vorige expertensessies. Het gaat dan niet specifiek over dieper of minder diep ruimen, want dat wordt meteen opgevuld met slib en men wilt ook geen grondwater draineren, maar eerder over hoe intensief de bodem- en taludvegetatie wordt gemaaid. Door minder frequent te gaan maaien kunnen er op strategische locaties zogenaamde **groenbuffers** ontstaan die het water afremmen. In woongebieden wordt er dan bijvoorbeeld wel twee tot uitzonderlijk drie maal jaarlijks gemaaid om de afvoer daar te kunnen verzekeren.

De gemeente en de provincie denken er ook aan om in het kader van de bestrijding van droogte en wateroverlast het **profiel en de primaire functie van bepaalde al dan niet gecategoriseerde waterlopen te gaan aanpassen**. Een goed voorbeeld van een mogelijke win-win situatie zijn de Keizerikbeek en Bergbeek afwaarts van de wijk Lievekensbossen, waarvan binnenkort het vuilwater aangesloten zal worden op het RWZI door middel van de aanleg van een nieuw gescheiden rioleringsstelsel. Hier is het de bedoeling om meer water naar het kasteeldomein en de bredere groene omgeving (Steentjesbos) af te leiden en zo ook de wijk wat te ontlasten. De eigenaar van het kasteeldomein is vragende partij voor meer water in zijn slotgrachten en er is hier ook meer ruimte om water te gaan infiltreren en zo het grondwater te gaan voeden. De eigenaar van het Steentjesbos is het OCMW van Mechelen, maar dit beheer is overgeheveld aan Natuurpunt.

Een initiatief dat daar aan vasthangt is het **terug overdragen van bepaalde gecategoriseerde grachten aan de gemeente en omgekeerd**, nl. het toekennen van een categorie aan enkele tot nu toe niet gecategoriseerde grachten of delen er van. De omzetting van waterlopen van derde naar 2de categorie en de daarbij horende overdracht naar de provincie zou in 2014 nogal snel zijn gebeurd. Meer specifiek worden de Bergbeek (opwaartse niet geklasseerde deel tot aan Langestraat) en de Leigracht (B2108) door de provincie en de gemeente naar voor geschoven. Deze laatste is voorlopig een waterloop van 2de categorie, maar in plaats van enkel afvoer zou het juist interessanter zijn om hier bijkomend water in te gaan bufferen. Nu heeft de gemeente al een hogere duiker laten plaatsen ter hoogte van de doorsteek onder Pontstraat-Langestraat om terugslag vanuit de Weesbeek te vermijden. De provincie dient deze waterloop, omwille van de 2de categorie, echter te beheren als een afvoerende as en kan er voorlopig dus geen terugslagklep geplaatst worden. De provincie laat weten dat hier inderdaad eens moet over worden samengezeten en dat zo'n procedure redelijk vlot zou kunnen gaan.

2.4. Hergebruik: circulair watergebruik als basis (slides 27, 29 & 30)

Er wordt de vraag gesteld waarom er **vanuit de landbouwers nog weinig meldingen van problemen met droogte** zijn geweest in de voorbije droge periodes. In de vorige sessie werd er reeds aangehaald dat er voornamelijk pachters actief zijn in Boortmeerbeek en volgens de provincie is de captatie uit waterlopen ook een belangrijke reden. De Weesbeek is bijvoorbeeld lang niet gevoelig geweest voor droogte en er werd voornamelijk voor de bovenlopen een lange tijd een captatieverbod ingesteld. Het probleem is echter dat dit verbod niet gehandhaafd wordt. De bekkeningenieur van de dienst waterlopen van de provincie geeft aan dat zij wel de provinciale handhaver zijn, maar dat zij momenteel niet mogen toezien op dit captatieverbod. Dit zou vallen onder een politiereglement, maar

deze handhaving is voor hen niet meteen een prioriteit. Met het aangepaste uitvoeringsbesluit, binnen het kader van de nieuwe wetgeving met betrekking tot onbevaarbare waterlopen, zou dit aangepast worden. De vraag blijft dan wel of er voldoende capaciteit is bij de provincie om dit te kunnen opvolgen, desondanks de recente capaciteitsverhoging.

Het is onder andere omwille van het captatieverbod dat de gemeente aan geeft dat **circulair watergebruik en het ter beschikking stellen van water aan landbouwers**, om de druk van het oppervlakte- en grondwater te verlichten in drogere periodes, belangrijker zal worden. Enkel regelgeving en verboden zullen niet voldoende zijn en dit vindt de gemeente ook niet correct naar de landbouwsector toe.

Aangezien er wel een aantal **bedrijven zijn in Boortmeerbeek met grote verharde oppervlaktes** (omgeving tussen Laarstraat en Vekestraat) **en/of die heel wat water verbruiken/gebruiken** (Brouwerij Haacht, voedselverwerkingsbedrijf aan de Leuvensesteenweg, ...), zijn er zeker opportuniteiten om hier op in te zetten. Voor het ter beschikking stellen van proceswater zijn dan natuurlijk wel buffers nodig. De GSVH verplicht voor verhardingen reeds buffer- en/of infiltratievoorzieningen, al worden die niet altijd uitgevoerd. De milieuvergunningen en de herindieningen er van kunnen aangegrepen worden om te sensibiliseren en ook te handhaven. Een buffer waar nu al water van ter beschikking kan worden gesteld is die van de Industrieweg, aangezien deze zo goed als nooit leeg komt te staan en momenteel wordt leeggepompt aan de hand van een opvoergemaal.

In dat kader dienen de plannen voor de **uitbreiding van de bedrijvenzone tussen de Loobeekstraat, Laarstraat en Oudestraat** ook goed opgevolgd te worden (zie de roos gearceerde zone slide 45). De aanwezige Schepen van openbare werken van de gemeente geeft aan dat er mogelijkheden voor buffering voorzien zijn in de brede zone achter de woningen (zie slide 45), waar er ook bos en dergelijke zou aangeplant moeten worden. Deze nieuwe zone mag omwille van de bestaande wateroverlast in de Leuvensesteenweg zeker niet naar daar worden afgeleid. Er zijn echter reeds grachten aanwezig in deze omgeving die afwateren naar het noorden. Deze kunnen dan ook aangeduid worden als publieke gracht (ook verder afwaarts van de Oudestraat; zie slide 45), zodat het bestaan en onderhoud er van gegarandeerd kan worden in de toekomst.

Voor de bestaande bedrijvenzones, bijvoorbeeld langs de kwetsbare Leuvensesteenweg, stelt Ivo Verlaeckt van Fluvius voor om eventueel een éénmalige **inventarisatie te doen van wat bedrijven in het kader van hun milieuvergunning hebben uitgevoerd en hoe ze met de buffervoorwaarden omgaan**. Bij nieuwe projecten zou namelijk de gemeente en Fluvius verantwoordelijk zijn om buffering te voorzien voor de ongebufferde verhardingen. Voor de Leuvensesteenweg vermeldt de gemeente daarnaast nog dat vorig jaar de POM voor de herinrichting van deze as en de bijhorende onteigeningen er geen ruimte had voorzien voor langsgrachten. Een nieuw ontwerp en plan voor onteigeningen was dus noodzakelijk.

Naast het bufferen van proces- en hemelwater om later te herbruiken/ter beschikking te stellen komen **bronbemalingen** nu ook steeds meer in beeld als mogelijke opportuniteit. Zoals echter al in eerdere sessies vermeld is, is het hergebruik hier van niet altijd praktisch (noodzakelijk buffervolume), economisch (vraag en aanbod efficiënt op elkaar afstemmen & afvoeren slib) en juridisch (verantwoordelijkheid bij slechte waterkwaliteit) haalbaar. Tijdens de vorige zomer had bijvoorbeeld de gemeenteraad nieuwe richtlijnen van de provincie overgenomen, maar bij enkele lopende concrete bouwprojecten was het toepassen hier van niet vanzelfsprekend. Aan de Molenheidebaan had er zelfs een soort van brug moeten worden voorzien over deze belangrijke verkeersas om het bemalingswater

te kunnen verpompen naar het bestaande oppervlaktewaterstelsel om zo in regel te zijn met deze richtlijnen (ter beschikking stellen of afvoeren langs RWA-/oppervlaktewaterstelsel). Daarenboven wordt er in alle langsrachten van de gewestwegen van de gemeente tot nu toe nog vuilvracht geloosd, wat het tot een gemengd stelsel maakt waar de bronbemalingen ook niet op kunnen worden aangesloten. Uiteindelijk hebben de aannemers van die lopende projecten de uitvoering uitgesteld tot na de zomer. Dan zal het grondwaterpeil echter hoger staan en zal er meer water worden verpompt.

Aquafin gaf voor de vergadering mee dat **peilgestuurde bemalingen** interessant kunnen zijn en dat dit in Kampenhout reeds wordt toegepast. De aanwezigen geven echter aan dat deze methodiek, alsook **retourbemalingen**, in de praktijk niet haalbaar blijken te zijn. De milieuwetgeving zou hier rond ook veranderen, al blijkt daar nog niet veel duidelijkheid over te zijn. Zulke regelgeving is vaak gebaseerd op bodems die homogeen uit zand bestaan, maar hier in Boortmeerbeek is er vaak een uitgesproken gelaagd bodemprofiel dat bestaat uit zand- en leemlagen. Met een hoogvacuumbemaling zou je dit soort bodems preciezer kunnen bemalen, maar deze methode wordt zo goed als nooit toegepast omwille van de beperkte kennis, ervaringen en budgetten (hoog elektriciteitsverbruik en gespecialiseerd materieel en personeel nodig). In dit soort gebieden proberen ze vaak gewoon diep genoeg te gaan en dan stevig te pompen zodat de bodem uiteindelijk verdroogt. Die gelaagdheid zorgt er dan ook voor dat de pompkegel zeer breed wordt.

Bepaalde voorwaarden, zoals bijvoorbeeld zijn opgelegd door ANB in het project Bieststraat fase 2, kunnen er daarenboven ook voor zorgen dat er langer bemaald moet worden. Bouwtechnisch is het echter beter om zo kort mogelijk te bemalen.

De provincie geeft hier ook nog aan dat zij tijdens de voorbije zomer gerealiseerd hebben dat bronbemalingen een complexe materie is en dat zij de initiatieven van de VMM hieromtrent ook verder afwachten. Dit zou dan eventueel ook verder opgenomen worden in de Blue Deal. De provincie is dus niet meteen van plan om zelf bijkomende regels te gaan opleggen.

Bronbemalingen zijn echter nog steeds **tijdelijke ingrepen op het waterstelsel** en zullen niet een prioritaire focus worden van het hemelwaterplan. Een belangrijk aandachtspunt is hierbij de publieke opinie, zeker wanneer er beperkingen worden opgelegd tijdens droge periodes kan dit overkomen als verspilling. Fluvius wilt met het platform www.werfwater.be ook verder kijken hoe vraag en aanbod (& benodigde waterkwaliteit) op elkaar afgestemd kunnen worden bij toekomstige rioleringsprojecten, maar de impact hier van zal voornamelijk symbolisch zijn en een beperkte invloed hebben op het algemene watersysteem op lange termijn.

2.5. Handhaving

Naast het eerder vermelde **captatieverbod** wordt er bij drogere periodes soms ook een **sproeiverbod** opgelegd door de provinciegouverneur. Dit wordt echter niet actief gehandhaafd. De gemeente merkt wel dat sociale controle een niet te vergeten impact hier in heeft. De provincie heeft wel soms het gevoel dat de verkeerde doelgroepen hier mee worden aangesproken, zoals bijvoorbeeld gevelbezitters die hen opbellen of ze een muur nog mogen besproeien. Economische activiteiten zijn echter nog steeds toegestaan wanneer er een sproeiverbod van kracht is.

Met de opmaak van het **afwegingskader** rond waterschaarste en droogte komt er een ondersteunend kader voor hogere overheden om reactief te kunnen ingrijpen. Aan de hand van verschillende droogte-indicatoren zal er een afweging gemaakt kunnen worden van welke acties/maatregelen het gewenste effect zullen hebben en zal er een prioritair watergebruik kunnen worden bepaald.

3. Afstroomgebied Leibeek (B2096)

3.1. Vogelzangwijk – Nachtegaalstraat – Lijsterstraat – Loobeekstraat (slides 43-45)

Vroeger was dit een kwetsbare omgeving omwille van de grote verharde oppervlaktes (bijv. parkings van het bedrijf Leaseplan) die ongebufferd aangesloten zijn op het gemengde stelsel van de Loobeekstraat en het feit dat dit stelsel volledig afhankelijk was van één pompstation aan de kruising met de Bredepleinstraat, zonder de aanwezigheid van een overstort. Met de uitvoering van het rioleringsproject “Verbindingsriolering Oudestraat-Bredepleinstraat” zijn er echter overstortmogelijkheden naar het nieuwe DWA- & RWA-stelsel in de Bredepleinstraat en een nieuw pompstation geïnstalleerd, wat de veiligheid van het stelsel sterk heeft doen toenemen.

Daarnaast zou er ook ooit een klein project zijn uitgevoerd waarbij de Loobeekstraat via een gracht verbonden werd met de geherwaardeerde Genninckgracht. De gemeente geeft echter aan dat van deze gracht niet meer veel over blijft en dat deze ook geherwaardeerd zal moeten worden. Zoals reeds eerder aangegeven is het interessant om deze volledige belangrijke RWA-as aan te duiden als “publieke gracht”, zeker in het licht van de voorziene ontwikkelingen van de POM in deze omgeving. Indien men de grote omliggende verharde oppervlakten, die nu rechtstreeks lijken aan te sluiten op het gemengde stelsel in de Loobeekstraat, dan nog zou kunnen afkoppelen richting deze Genninckgracht zou dit het stelsel verder beveiligen en de hoeveelheid RWA die het pompstation moet verpompen verkleinen.

3.2. Wespelaarsebaan (slides 47-51)

In de Wespelaarsebaan simuleert het rioleringsmodel bij T5 een hoge verhanglijn in de gemengde rioleringsstreng die op sommige locaties boven het maaiveld komt. Het bestaande stelsel is een relatief oud gescheiden stelsel, waar voornamelijk het straatoppervlak aangesloten is op het RWA-stelsel. Het is echter niet zo maar mogelijk om de verharding van alle woningen af te koppelen van de gemengde rioleringsstreng, aangezien het RWA-stelsel destijds enkel ontworpen is op de afstroming van het straatoppervlak en toekomstige nieuwe woningen. In de Bieststraat en de Beringstraat liggen er in Boortmeerbeek gelijkaardige stelsels. Een volledig nieuw stelsel hier voor voorzien is zeker nog niet voor op korte termijn. De reductiedoelstellingen hebben nu prioriteit bij het subsidiëringsbeleid van de VMM. Om een RWZI te ontlasten worden zulke optimalisatieprojecten soms al wel uitgevoerd door Aquafin, bijvoorbeeld wanneer er significante verdunningen of grote (on)verharde oppervlaktes rechtstreeks aansluiten op het stelsel.

De gemeente bevestigt het knelpunt aan de **kruising van de Wespelaarsebaan met de Genninckgracht** (op 14 jaar tijd 3 maal wateroverlast aan de nabijgelegen woning; zie slides 49 & 50). De **doorsteken onder de Wespelaarsebaan en de spoorweg** zouden te klein zijn voor het aangesloten afstroomgebied. Na de uitvoering van het project “Verbindingsriolering Oudestraat-Bredepleinstraat” is dit afstroomgebied ook vergroot aangezien een belangrijk deel van het RWA-stelsel op deze gracht werd aangesloten. Daarnaast is het voor de aanwezigen niet duidelijk of er buffering werd voorzien binnen dit rioleringsproject. De ontwerpfase zou een 15tal jaar geduurd hebben, waardoor er niet met de meest recente richtlijnen rekening is gehouden. Fluvius heeft hier ook niet meteen weet van een hydraulische nota of andere documenten die dit zouden kunnen verduidelijken.

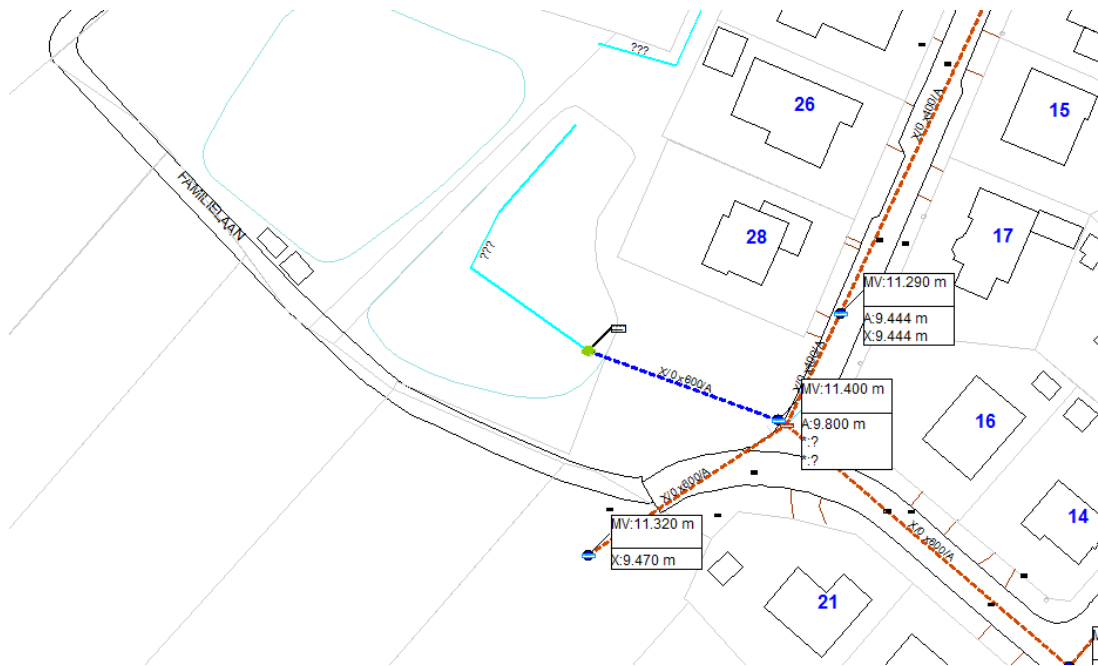
Er is ooit aan Talboom (nu onderdeel van Sweco) gevraagd om te berekenen hoe groot deze doorsteek zou moeten zijn, maar dit lag toen buiten hun studiegebied. Een drietal jaar geleden is er wel een camera-inspectie gebeurd van deze doorsteken en toen is gebleken dat er significante schade was aan het plafond van de duiker onder de spoorweg. Tijdens deze inspectie is er heel wat puin geruimd uit deze doorsteek. Volgens de gemeente zijn deze herstellingswerken door Infrabel nog niet uitgevoerd.

Fluvius heeft rond deze doorsteken ook nog berekeningen gedaan. Voor het afstroomgebied werd toen ong. 104 ha ingeschat. Voor het renoveren van de duiker onder de spoorweg werd toen een relining voorgesteld, aangezien spuitbeton of grouting de diameter te klein zou maken voor het ingeschatte piekdebiet. De communicatie hieromtrent zal in bijlage van het verslag worden toegevoegd.

Naast het vergroten van de duiker kan eventueel via een **gedifferentieerd beheer** de buffering van de **Genninckgracht** opwaarts van deze kruising geoptimaliseerd worden. Tussen de Genninckstraat en de Wespelaarsebaan is er nog een zeker verval dat kan aangesproken worden om bijkomende buffering en een verdere vertraging van de afvoer te realiseren. Om het bestaan en een gedifferentieerd beheer van de gracht te kunnen garanderen in de toekomst kan het statuut van “Publieke Gracht” er aan worden toegekend. Voor de woning zelf zijn individuele beschermingsmaatregelen misschien interessant om zich verder te beveiligen. De provincie laat ook weten dat de subsidiëring van zulke maatregelen zal opengetrokken worden naar de volledige provincie. Het aanduiden van kwetsbare zones kan daar in een eerste stap betekenen.

In de **Anderveldstraat** simuleert het rioleringsmodel water op straat bij een T5-bui. Naast enkele grachten die hier ook zouden aansluiten op het rioleringsstelsel is er hier nog een te saneren groene cluster waar de gemeente prioriteit wilt aan geven. Dit biedt mogelijkheden om het afwaartse stelsel in de Wespelaarsebaan te ontlasten.

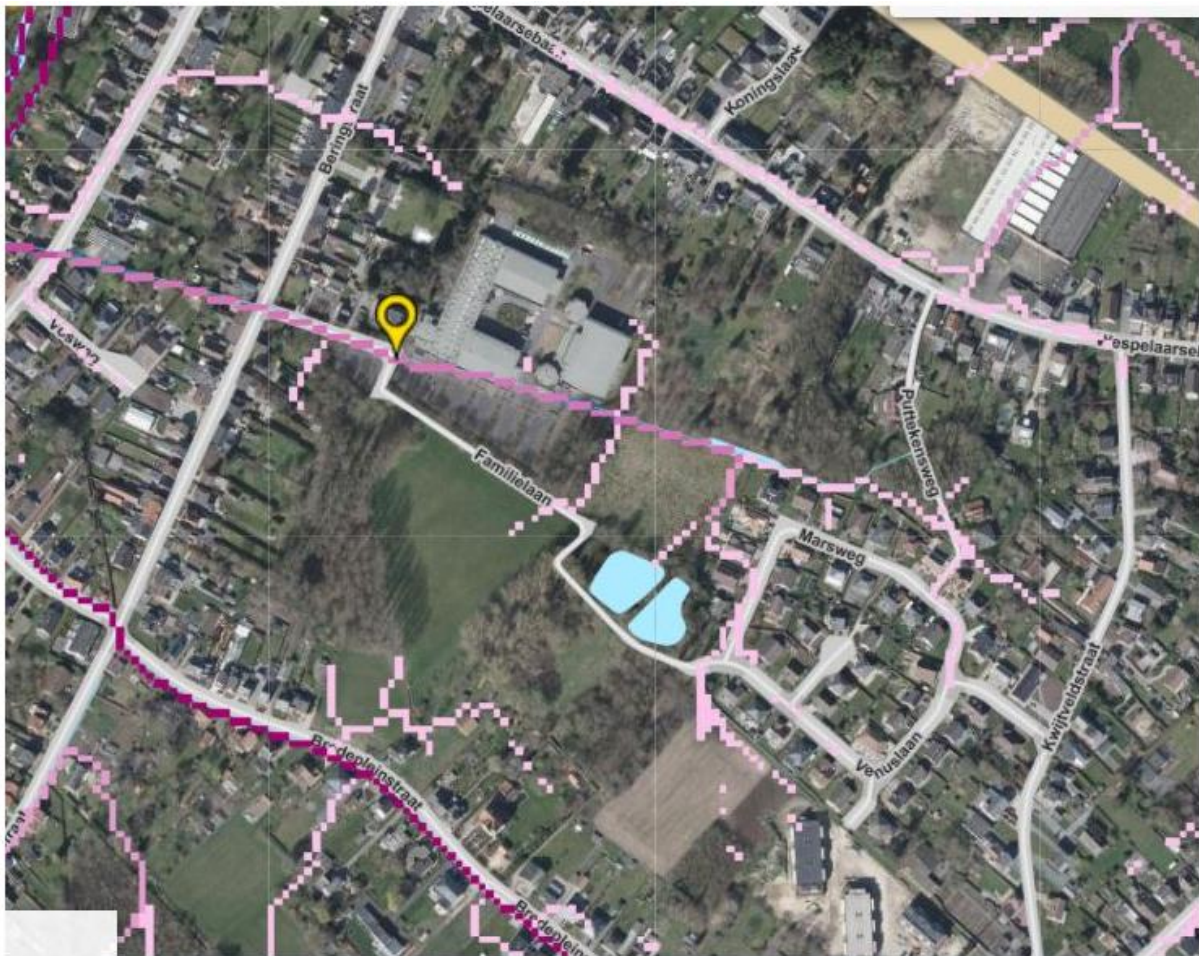
Ter hoogte van de **kruising van de Puttekensweg met de Wespelaarsebaan** zou er een ingebuisde gracht aanwezig zijn onder een bedrijf (zie slide 51). Hier is het RUP Lips gelegen, bestemd voor woningbouw, groepswoningbouw en meergezinswoningen. Er is hier opgelegd om de ingebuisde gracht terug open te leggen en te herwaarderen. Daar kan dan eventueel ook nog het statuut van “publieke gracht” aan worden toegekend. Deze as zou namelijk kunnen gebruikt worden om een toekomstig RWA-stelsel in de Wespelaarsebaan aan te sluiten richting de Leibeek of Dambeek. Daarnaast zou de gemeente ook graag de mogelijkheid willen onderzoeken om een verdunning van het rioleringsstelsel in de planetenwijk af te koppelen (langs de Puttekensweg) langs deze as. Dit gaat meer specifiek over een overloop van vijvers die hier gelegen zijn (zie afdruk uit databank Fluvius hier onder).

De afstroomkaart (zie afdruk hier onder) duidt echter aan dat er centraal in dit gebied een plaatselijk hoogtepunt (=Puttekensweg) lijkt te zijn van waaruit 2 grachten/stroomlijnen lijken te vetrekken.

De noordelijke gracht (door RUP Lips) lijkt dus voornamelijk water van de Wespelaarsebaan te verzamelen. Het totale afstroomgebied van deze afstroomas zou volgens de afstroomkaart ongeveer 5.3 ha bedragen. De westelijke gracht (binnengebied ten noorden van de Familielaan) heeft een stroomgebied van ong. 16.3 ha.

De ontwikkeling van het RUP Lips is in ieder geval een trigger om de waterhuishouding in de buurt te verbeteren. Het lijkt echter niet meteen noodzakelijk (maar misschien wel mogelijk) om de RWA-afvoer via de Puttekensweg te voorzien. Het westelijk tracé is misschien interessanter. Deze bestaande gracht sluit afwaarts al aan op het RWA-stelsel van de Beringstraat.

3.3. Collector Rijmenamsebaan (slide 52)

Langs de Rijmenamsebaan worden er enkele knelpunten gemeld (brandweer) en gesimuleerd. De pluviale overstromingskaarten en de kaart met effectief overstromingsgevoelige gebieden bevestigen deze kwetsbaarheid ook. Het is ook daarom dat de gemeente in deze zone al voorwaarden heeft opgelegd bij bouwvergunningen die betrekking hebben op waterveiligheid.

Zoals in een vorige expertensessie reeds gemeld simuleert het rioleringsmodel bij piekbuien (slide 52: T20-bui) een **hoge verhanglijn in de collector** die op enkele locaties boven het maaiveld komt in de Rijmenamsebaan. Daarnaast treedt het overstort van deze collector, ter hoogte van het RWZI, bij een bui die 7 keer per jaar voorkomt ook nog in werking. Meer specifiek gaat het bij deze bui over een relatief groot overstortvolume, nl. 700 m³. Dit kan echter enkel opgelost worden door het GUP verder uit te voeren en op langere termijn bijkomende afkoppelingsprojecten te realiseren.

De gesimuleerde hoge verhanglijn wordt echter voornamelijk ook bepaald door de afwaartse randvoorwaarde en deze zou hier te negatief kunnen zijn. Het is dus niet zeker dat de gesimuleerde water op straat ook daadwerkelijk in de realiteit wordt waargenomen.

De kwetsbaarheid van deze zone wordt ook mee bepaald door de **doorsteken van enkele waterlopen en grachten onder de Rijmenamsebaan**. De gemeente meldt dat ze in 2020 geen grachten hebben laten ruimen en dat dit op sommige plekken een negatieve impact zou kunnen hebben gehad. Bijvoorbeeld de gracht die aansluit op de Leibeek, nadat die opwaarts onder de Rijmenamsebaan is doorgedaan, vermeldt de gemeente als belangrijke as die al gezorgd heeft voor overlast. Wanneer deze

overbelast wordt heeft de gemeente ook al een andere gracht, meer opwaarts van de Rijmenamsebaan, proberen inzetten om reeds vroeger aan te sluiten op de Leibeek. Hier heeft de gemeente wel geen recht op onderhoud en zou het statuut van publieke gracht interessant kunnen zijn om een gedifferentieerd beheer en het bestaan van de gracht te kunnen garanderen.

Een bijkomende uitdaging in deze omgeving is de **beveractiviteit**. In het grensgebied met Haacht zijn bevers bijvoorbeeld zeer actief. Dit kan dan een impact hebben tot aan de Wespelaarsebaan of wanneer het verder afwaarts in de Leibeek voorvalt dan kan opstuwung er voor zorgen dat inwoners van Haacht langs de Binnebeek wateroverlast ervaren. Deze dammen kunnen echter niet zo maar verwijderd worden en de gemeente laat weten dat de betrokken diensten van de hogere overheden hier ook daadwerkelijk rond handhaven. De dienst waterlopen van de provincie laat weten dat men hen voor zulke zaken kan contacteren, aangezien zij specifieke VEN-ontheffingen hebben om die beverdammen te gaan verstoren. Hier voor dienen zij dan eerst een specifiek afwegingskader te volgen. De gemeente of Fluvius als rioleringsbeheerder kunnen dan de negatieve effecten melden en dat wordt dan meegenomen in dit afwegingskader. De gemeente herinnert dat zij reeds eens aan de samenstroming met de Binnebeek PVC-buizen hebben gestoken door zo'n dam, aangezien deze methodiek hen onder andere toen opgelegd was. De provincie laat echter ook weten dat zulke systemen niet altijd het gewenste resultaat hebben, aangezien bevers dit relatief snel door hebben en deze maatregels teniet kunnen doen.

Als kanttekening meldt de provincie dat er plannen zijn om in Bonheiden het **rioleringsstelsel in de Boortmeerbeeksebaan**, het verlengde van de Rijmenamsebaan, volledig heraan te leggen. De impact op het omliggende waterstelsel en de waterveiligheid zal hier dan ook een belangrijke focus moeten zijn.

3.4. Natuur- & landbouwgebieden in de overstromingszone van de Leibeek (slide 54)

Waar de Leibeek en Weesbeek samen komen duidt de pluviale overstromingskaart en de effectieve overstromingsgevoelige gebieden op een groot overstromingsgebied. Ook ten oosten van de Rijmenamsebaan zijn er gebieden waar water gemakkelijk blijft staan. De dienst waterlopen van de provincie bevestigt ook dat deze omgeving binnen hun beheergebied bekend staat als de natte zone van het Dijlebekken, namelijk waar afstromend water van de Weesbeek (Kortenbergh, Herent, Kampenhout,...) en de Leibeek (Haacht, Wakkerzele, Rotselaar, ...) samenkomt. Opstuwung van uit de Dijle zorgt daarenboven voor extra water in dit gebied.

Deze omgeving is een **belangrijke bufferzone** voor deze waterlopen en hun afstroomgebieden. Ze bestaat voornamelijk uit (permanent) natte graslanden en enkele boskernen. Deze dienen bijgevolg verder gevrijwaard, beschermd en hersteld te worden. Een belangrijk deel van dit gebied is in beheer van Natuurpunt.

4. Vervolgstappen

De vervolgstappen voor de opmaak van het hemelwaterplan werd in de vergadering verder toegelicht. Tegen eind juni/begin juli zou er een eerste voorstel van de start- & visienota van het hemelwaterplan naar de gemeente worden doorgestuurd zodat daar feedback kan worden op gegeven. Daarna kan dit rondgestuurd worden naar de andere betrokken stakeholders, zodat hun adviezen ook ingewonnen kunnen worden. Daarna zal er een actielijst worden gedistilleerd uit de aangevulde visienota, waar dan samen met de gemeente en de stakeholders een prioritering kan aan worden toegekend.

Finaal is het dan de bedoeling dat het ook naar het Schepencollege en de gemeente gaat ter goedkeuring. Al kan de gemeente nog verder bekijken hoe ze dit goedkeuringsproces willen laten verlopen.

Op deze manier is het hemelwaterplan dus zeker afgewerkt en goedgekeurd voor 2024, wanneer dat de VMM watergebonden subsidies zou willen koppelen aan het al dan niet beschikken over zo een plan. Dit zou ook latere subsidiedossiers vlotter kunnen laten gaan, wanneer ze passen binnen de visie en de doelstellingen van het hemelwaterplan. De detaillering ligt dan eerder bij de opmaak en niet bij het nazicht van zulke dossiers.

5. Overige

De gemeente haalt nog aan dat er vanuit hen ook een luik burgerparticipatie kan worden gehangen aan het hemelwaterplan, aangezien dit hoogstwaarschijnlijk in de toekomst ook verder door de Blue Deal en de VVSG naar voor zal worden geschoven. Dit ook omwille van het feit dat burgerparticipatie voor de Vlaamse overheid een belangrijke doelstelling is.

Daarnaast voorziet de gemeente ook dat het hemelwaterplan met de tijd deel zal uitmaken van een groter geheel, namelijk het klimaatactieplan. Het is ook echt de bedoeling om van het hemelwaterplan een werkdocument te maken, dat geïntegreerd zal worden in verschillende beleidsdomeinen.

Met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen heeft de gemeente nog het volgende laten weten via mail:

De gemeentelijke omgevingsambtenaar laat weten dat er (ernstige) gesprekken aan de gang zijn voor de ontwikkeling van de 4 aangeduide zones.

Het deel aangeduid met 2 is onder andere de site van de VTM studios en TV bastaards. Hier zijn verschillende denkpijpen onder de vorm van mogelijke combinaties van opnamesstudio's, woningbouw en de verhuis van de gemeentelijke lagere school in Beringstraat naar deze locatie.

Het deel aangeduid met 1, gekend als (RUP Lips) is bestemd voor woningbouw, groepswoonbouw en meergezinswoningen. (zie voor bijkomende informatie hieromtrent p9-10-11 hogerop in het verslag)

De delen 3 en 4 zijn nog prematuur maar waar rook is, is vuur. De realisatie van deel 1 – RUP Lips zal hier zeker een trigger zijn.

Naast de mobiliteitsaspecten zal de beheersing van oppervlakte- en regenwater een uitdaging zijn in deze regio.

Zo hebben we al vooropgesteld dat de ingebuisde niet geklasseerde waterloop onder deel 1, moet geherwaardeerd worden door de ontwikkelaar.

Ik meen mij mails van Aquafin te herinneren dat de aangeduide waterloop hogerop het projectgebied mogelijks aangesloten is op de riolering in de Wespelaarsebaan via de Puttekensweg en verdunning veroorzaken in het zuiveringsstation.

